

Akcijų rizika yra didesnė nei kitų vertybinių popierių, todėl akcijos ilguoju laikotarpiu duoda didesnę investicinę grąžą. Jos vieną dieną gali stipriai pabrangti, o kitą dar labiau atpigti. Šioje dalyje mes aiškinsimės rizikos ir pelno santykį investuojant į akcijas. Investuojant ilgam pelnas, gaunamas iš akcijų, be vargo kompensuoja patiriamą riziką.

Akcijos kainos svyravimo rizika

Jeigu visas santaupas investuojate į vienos kompanijos akcijas, jūs stipriai rizikuojate, nes pavienių akcijų kaina gali dramatiškai svyruoti trumpuoju ir netgi ilguoju laikotarpiu. Pavyzdžiui, jeigu jums būtų pasisekę ir prieš kelis dešimtmečius būtumėte investavęs 100 JAV dolerių į Microsoft, Berkshire Hathaway ar Apple akcijas, šiandien jau būtumėte milijonierius. Skamba per gerai, kad būtų tiesa. Tačiau yra ir blogoji medalio pusė – jeigu būtumėte suklydęs ir nusipirkęs niekam tikusios kompanijos, kuri vėliau bankruos, akcijų, tuomet apie milijonus nevertėtų net šnekėti – jūs būtumėte praradęs visas savo santaupas. Pavyzdžių daug ieškoti nereikia, per finansų krizes žlunga netgi didžiausios pasaulio kompanijos, arba jas nuo bankroto išgelbėja tik valstybės finansavimas.

Žinoma, šie pavyzdžiai yra kraštutinumai. Esmė ta, kad akcijos negarantuoja pelno. Tikimybė investuotojui susikrauti milijonus yra tokia pati, kaip ir prarasti visas investuotas lėšas. Reta akcija per metus pabrangsta daugiau kaip du kartus, tačiau retai kuri ir atpinga 50 proc. – akcijų kainos nuolat stipriai svyruoja. Pavyzdžiui, Niujorko akcijų biržoje skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios akcijų kainos per metus yra beveik 40 proc.

Visa akcijų rinka nuolat „banguoja“ ir jos nuopolių niekas negali išvengti. Jie tiesiog nėra prognozuojami. Akcijų indeksai gali kristi žemyn praėjus dviem metams po paskutiniojo nuopolio, bet gali būti ir taip, kad akcijų rinka nepatirs didesnio nuopolio dešimt metų iš eilės ar netgi ilgiau.

Galų gale akcijos rizika yra ir ta, kad jos kaina išliks nepakitusi ilgą laiką ir iš tokios investicijos nieko neuždirbsite, tad investuoti pinigai per visą šį laiką tik nuvertės. Tokiu atveju jūs tarsi prarandate pinigus, kuriuos būtumėte uždirbę tiesiog padėję indėlį į banką.

Kaip skirstoma akcijų rizika?

Jau turbūt supratote, kad akcijos yra rizikinga investicija. Yra daug skirtingų rizikos tipų, tačiau, akcijų rizika skirstoma į dvi pagrindines kategorijas:

- **Kainos rizika** – tai rizika, kad akcijos kaina biržoje sumažės. Kainos rizika labiausiai

priklauso nuo investuotojų nuotaikos biržoje, bei nuo to, kaip investuotojai vertina kompanijos perspektyvas. Kainos rizika yra labiau susijusi su akcijos kaina, nei su pačia kompanija.

- **Veiklos rizika** – tai rizika, kad kompanijai pradės nesisėkti verslas, ji patirs nuostolių ar netgi bankrutuos. Veiklos rizika priklauso nuo kompanijos produkcijos paklausos, darbo užmokesčio, veiklos sąnaudų ir kitų kompanijos pelningumą įtakančių veiksnių. Kuo verslas turi daugiau skolų, kuo jo pajamos ir pelnas yra sunkiau prognozuojami ir mažiau pastovūs, tuo veiklos rizika yra didesnė.

Kai vertinamas akcijų rizikingumas, svarbu atkreipti dėmesį, kaip veiklos rizika yra susijusi su kainos rizika. Gali būti keturios skirtingi kainos ir veiklos rizikos santykiai:

- **Didelė veiklos rizika ir maža kainos rizika.** Tai nestabiliai veikiančios kompanijos, kurių akcijos biržoje parduvinėjamos pigiai. Paprastai į šią kategoriją patenka cikliniams pramonės sektoriams priklausančios kompanijos: automobilių gamybos, finansų, statybos ir panašios įmonės. Ekonominio sąstingio metu šios kompanijos gali atsidurti ties bankroto riba. Dėl šių kompanijų nestabilumo, ciklinių kompanijų akcijos retai kada būna brangios. Tokių kompanijų akcijų biržoje yra ganėtinai daug.
- **Maža veiklos rizika ir didelė kainos rizika.** Į šią rizikos ir pelno kategoriją patenka daugelio kompanijų akcijos. Tai brandžios, stabiliai veikiančios, pelningos kompanijos, kurios paprastai turi ekonominę pranašumą prieš savo konkurentus. Šios kompanijos būtų gera investicija, jeigu ne jų akcijų kaina, kuri svyruoja pernelyg drastiškai. Į šią kategoriją patenka ir augančios kompanijos, kurių trumpalaikiai pelningumo svyravimai padidina kainos riziką. Galiausiai daugelis kompanijų anksčiau ar vėliau susiduria su finansinėmis problemomis, kurios priverčia akcijų kainą staigiai kristi.
- **Maža veiklos rizika ir maža kainos rizika.** Pagalvokite, kas atsitinka, kai stabiliai veikiančių kompanijų kaina be didesnės priežasties krenta žemyn? Tokios kompanijos ir toliau lieka geros, tačiau biržoje jos parduvinėjamos pigiau. Kitaip tariant – tai geras šansas nusipirkti gerą kompaniją pigiai ir mažai rizikuojant. Kompanijų su maža veiklos ir kainos rizika turėtų ieškoti kiekvienas investuotojas. Tokios kompanijos veikia stabiliai, jų pelnas, o kartu ir akcijų kaina, nuolat auga. Investavimas į tokias kompanijas sukrovė turtus vienam žymiausių visų laikų investuotojų – Voreniui Bafetui. Tokių kompanijų ieško ir kiti vertės investavimo šalininkai. Deja, tokių akcijų rizikingumo ir kainos santykį yra ganėtinai sunku aptikti.
- **Didelė veiklos rizika ir didelė kainos rizika.** Šioje vietoje prasideda spekuliacija. Dažnai į šią rizikos kategoriją patenka ypatingai sparčiai besiplečiančios kompanijos, kurių akcijos yra ypač populiarios tarp investuotojų arba kompanijos, kurios pradeda veiklą naujame perspektyviame pramonės sektoriuje. Kitaip tariant, investuotojai moka

didelius pinigus, nes karštligiškai tikisi, kad jaunas verslas bus išplėtotas į naują „Microsoft“. Kompanijų pelnas ir kiti finansiniai rodikliai dažnai nevaizduoja jokio svarbesnio vaidmens investuojant į tokias kompanijas. Tokių akcijų kainą lemia investuotojų tikėjimas šviesia kompanijos ateitimi.

Didelė veiklos ir kainos rizika dažnai yra viena finansinių burbulų požymių. Geriausias to pavyzdys būtų „Dot.com“ burbulas, kai investuotojai mokėjo protu nesuvokiamus pinigus už internetinių kompanijų akcijas.

Investuotoją nuolat kamuoja klausimas, ar brangiai pirkti stabilų verslą, ar mokėti pigiai už neaiškias verslo perspektyvas. Kiekviena investuotojas turi pats atsakyti sau į šį klausimą, nes tai priklauso nuo kiekvieno žmogaus temperamento, investavimo periodo, žinių ir patirties. Subalansuoti veiklos ir kainos riziką yra veikiau menas nei tikslusis mokslas.

Kodėl akcijų kaina svyruoja?

Jeigu jau buvote įsigiję akcijų, tai teko džiaugtis ir akcijų vertės padidėjimu ir liūdėti matant, kaip akcijų kursas čiuožia žemyn. Pagrindinė akcijų vertės svyravimo priežastis yra ta, kad kompanija yra verta tiek, kiek pinigų uždirbs investuotojams ateityje. Kadangi niekas nežino ateities, todėl niekas ir negali pasakyti, kaip kompanijai seksis ateityje ir kiek ji iš tikrųjų turėtų kainuoti. Kadangi tikslios akcijos kainos niekas nežino, todėl jų kaina priklauso nuo laiko, kompanijos veiklos ir investuotojų emocijų.

- **Emocijos ir lūkesčiai.** Akcijų kainos svyravimą trumpuoju laikotarpiu galima paaiškinti tikrai investuotojų emocijomis. Biržoje gan dažnai galima pastebėti, kad tos pačios kompanijos akcijų kaina vieną dieną kainuoja 5 proc. brangiau nei vakar.

Ar tai reiškia, kad kompanijos vertė per naktį sumažėjo 5 proc.? Žinoma, kad ne. Paprasčiausia pasikeitė investuotojų nuotaikos. Investuotojus valdo daug emocijų: baimė, gobšumas, nežinia, atsargumas ir t.t. Priklausomai nuo investuotojus pasiekiančios informacijos, jų nuotaikos ir lūkesčiai gali pasikeisti. Informacija gali būti visai neaktuali kompanijai, kurių akcijas investuotojai turi, tačiau emocijų užvaldytiems investuotojams pradėjus pirkti ir parduoti akcijas, jų kaina seka iš paskos.

Žiniasklaidoje pasirodžiusi informacija apie kompanijos veiklą gali sužadinti lūkesčius arba juos numalšinti. Kuo didesni lūkesčiai dėl kompanijos perspektyvų, tuo akcijos labiau brangsta. Augantis kompanijos pelnas žadina didesnius lūkesčius, tačiau užtenka šiek tiek stabtelėti ir investuotojai puola išparduoti akcijas, nes tiki, kad kompanija ir ateityje veiks nuostolingai.

- **Kompanijos veikla.** Akcijos kaina turėtų atspindėti tikrąją kompanijos vertę, kuri iš esmės nesikeičia dienomis, savaitėmis ir netgi mėnesiais. Kompanija yra tarsi mechanizmas, kuris dirba kiekvieną dieną panašiai, o „gedimas“ (trumpalaikis pelningumo sumažėjimas) yra natūrali proceso dalis. Sumanus investuotojas žino, ar įvykus „gedimui“ kompanija turės pakankamai pinigų jį „suremontuoti“, ir toliau užtikrinti sėkmingą „mechanizmo darbą“. Įvykus „gedimui“ emocijomis besivadovaujantys investuotojai išparduoda akcijas, o sumanūs investuotojai jas perka, nes žino, kad mechanizmas iš tikrųjų vertas daug daugiau, nei jo kaina biržoje.
- **Laikas.** Kaip legendinis investuotojas B. Graham mėgo sakyti: „Trumpuoju laikotarpiu akcijų birža yra balsavimo mašina, ilguoju – svarstyklės.“ Tai reiškia, kad trumpuoju laikotarpiu akcijų kainos priklauso nuo investuotojų lūkesčių ir investuotojų emocijų, todėl akcijų vertės svyravimo paaiškinti logiškai neįmanoma. Ilgainiui birža teisingai įvertina akcijos kainą, kuri atitinka tikrąją kompanijos vertę. Bet kuri akcija gali

atpigti, jeigu investuotojai nebematys tos kompanijoje perspektyvų. Tokios akcijos išliks pigios tik tuo atveju, jeigu pasitvirtins pesimistinės investuotojų prognozės ilguoju laikotarpiu.

Lūkesčiai ir emocijos yra pagrindiniai investuotojo priešai. Jie visuomet veda prie pinigų praradimo. Sumaniam investuotojui nerūpi trumpalaikiai akcijų vertės svyravimai, jis stengiasi atsiriboti nuo emocijų ir investuoti ilgam.

Kiekvienos akcijos kaina priklauso tiek nuo investuotojų lūkesčių ir emocijų, tiek ir nuo tikrosios kompanijos vertės. Investuotojai, kurie sugebės atskirti emocinį kainų svyravimą nuo fundamentaliais pokyčiais paremto svyravimo, galės puikiai pasipelnyti iš akcijų biržos svyravimo.

Akcijų portfelio diversifikavimas

Akcijų rizika mažinama diversifikuojant akcijų portfelį – t.y. perkant daug skirtingų akcijų. Vienoms akcijoms pingant, kitoms brangstant, bendras investicijų vertės augimas bus daug stabilesnis nei teturint vieną akciją. Valdydami daug skirtingų akcijų daug lengviau išgyvensite trumpalaikius akcijų vertės svyravimus bei ilgas ekonomines krizes – tai tiesiog natūrali investicinio žaidimo dalis. Jeigu turite įsigiję daug skirtingų akcijų, tikimybė, kad bankrutuos visos kompanijos, kurių akcijas esate nusipirkę, yra labai maža. Akcijų portfelis blogiausiu atveju gali stipriai nuvertėti, tačiau jis vis tiek bus šio to vertas.

Investavimas į akcijas ilgu laikotarpiu

Nepaisant to, kad akcijų indeksai kartais patiria drastiškus svyravimus, ilguoju laikotarpiu akcijų indeksai visuomet pabrangsta ir pasiekia naujas visų laikų aukštumas.

Analizuojant vertybinių popierių istoriją į akis krinta faktas, kad akcijos būtų buvusios pelningesnės už obligacijas net ir tuo atveju, jeigu būtumėte pirkę akcijas piko metu. Per paskutinį šimtmetį JAV buvo 7 akcijų krizės. Jeigu prieš krizę būtumėte investavę į akcijas ir obligacijas, po 20 metų akcijos būtų uždirbę nuo 2 iki 15 proc. kasmėtu, tuo tarpu obligacijos vos 5 proc., o JAV išdo obligacijų reali grąža apskritai galėjo būti neigiama. Kitaip tariant, akcijos vienareikšmiškai yra pelningesnės už kitus vertybinius popierius ilguoju laikotarpiu.

Blogiausiu atveju per 10 metų iš akcijų uždirbsite vidutiniškai 2.5 proc. kasmėtu. Jūs faktiškai nerizikuojate, jeigu investuojate į akcijas ilgiau nei 10 metų. Jeigu teisingai įvertinsite kokioje fazėje akcijų rinka yra šiuo metu, kruopščiai atrinksite didžiausią potencialą turinčias kompanijas, tuomet metinė grąža gali siekti 20 ir daugiau procentų.

Laikas yra jūsų pusėje. Sudėtinės palūkanos per ilgą laiką daro stebuklus. Akcijos ilguoju laikotarpiu yra pelningiausia investavimo priemonė. Akcijos ir sudėtinės palūkanos per ilgą laiką jums sukraus turtus. Kuo ilgiau investuosite, tuo mažesnė bus akcijų rizika ir tuo jūsų turtas greičiau didės dėl sudėtinių palūkanų galios. Tai geriausiai paaiškina, kodėl didžiąją dalį turtingiausių pasaulio žmonių turto sudaro akcijos.

Kodėl akcijos yra pelningiausios?

Analizuojant istorinius akcijų pelningumo duomenis, natūraliai kyla klausimas, kodėl akcijos atneša didesnę grąžą, nei kiti vertybiniai popieriai? Nejaugi tai tiesiog atsitiktinumas? Kodėl akcijos ir ateityje turėtų būti pelningesnės nei kiti vertybiniai popieriai? Kodėl istorija turėtų kartotis?

Atsakymas yra visiškai paprastas, pirkdami akcijas investuotojai tampa kompanijų savininkais, o kompanijos turi neribotas galimybes uždirbti pelną, atitenka kompanijos akcininkams. Patys pagalvokite ar pirktumėte Microsoft obligacijas, žadančias 6 proc. investicinę grąžą, užuot nusipirkę šios kompanijos akcijų, kurių vertė per pora dešimtmečių išaugo kelis šimtus kartų.

Akcijų rizika yra didesnė nei kitų vertybinių popierių, todėl investuojantys į akcijas uždirba didesnę pelną. Pagalvokite logiškai, ar kompanija platintų obligacijas už 5 proc. metinių palūkanų, jeigu nesitikėtų iš to gauti didesnę nei 5 proc. pelną. Kompanija skolinasi pinigus tam, kad paskolintas kapitalas uždirbtų kelis kartus daugiau nei paskolos palūkanos, o visas uždirbtas pelnas atitektų kompanijos akcininkams. Tai geriausiai paaiškina, kodėl obligacijos ilguoju laikotarpiu yra ne tokios pelningos kaip akcijos.

Pabaigai

Akcijos yra bene patraukliausia investicija ilguoju laikotarpiu. Deja, investuojant trumpam, akcijos gali atnešti ir didelių nuostolių. Sumanus investuotojas neturėtų pirkti akcijų, jeigu siekia įgyvendinti trumpalaikius finansinius tikslus. Investuotojas pirkti akcijas turi siekdama ilgalaikių tikslų, o akcijas išlaikyti ne mažiau kaip 5 metus. Kuo ilgiau investuosite, tuo didesnė tikimybė, kad akcijos atitiks vidutinę istorinę investicinę grąžą.

3. pamoka: [Akcijų privalumai ir trūkumai lyginant su kitomis investicijomis](#)

Nelik abejingas: įvertink straipsnį - pasidalink su draugais...

[/fusion_builder_column][[/fusion_builder_row][[/fusion_builder_container]